

рассматривая современные исследования профессионального выбора молодых людей в Украине. С одной стороны, это подтверждает теоретические выводы Зигмунта Баумана, а с другой стороны, философ только лишь наметил тенденции развития социальных структур в современном обществе, развитие которого по его же собственным заключениям непредсказуемо и хаотично, поэтому следование современным тенденциям означает лишь бег на месте, а то, чему следовать необходимо, чтобы оказаться в будущем, в будущем и будет существовать.

1. Бауман З. Текучая современность / Зигмунд Бауман ; [Пер. с англ. С. А. Комарова; под ред. Ю. В. Асочакова]. — СПб : Питер, 2008. — 240 с.
2. Сайфудинова Е. В. Отношение к труду и профессиональной деятельности молодых людей в конце XX – первых десятилетиях XXI вв. / Е. В. Сайфудинова // Гілея. Збірник наукових праць. — Київ, 2016. — С. 94–99.
3. Сайфудинова Е. В. Трансформация отношения к труду и профессиональной деятельности у студентов одесских ВУЗов в конце XX – начале XXI столетия / Е. В. Сайфудинова // Релігія, релігійність, філософія і гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний і міжнародний аспекти. Збірник наукових праць (за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції). — Рубіжне—Харків—Київ—Житомир—Баку—Ніш—Зелена Гора, 2014. — С. 89–92.

Кучерук О. А.

Отдаленное присутствие как механизм формирования новой социальной структуры

Речь в первую очередь идет о формировании современного виртуально-коммуникативного пространства, масштабы распространения которого, а также проникновение во все сферы социальных отношений, дают все основания рассматривать данный феномен как наиболее социально-значимое явление постиндустриального

етапа розвитку. Явлення, которое не просто демонструє виникнення очередного способу інформаційного взаємобміну, но скорее заявляє о себе как о новой технології, нулевом соціокомунікативном механізмі, обладающем функцией отдаленного соціального структурірования и суб'єкт-об'єктного взаємодієвства.

Вопросы генезиса, становления и глобалізованного розвитку описуємого выше феномена інтересовали и продолжают інтересовать немалое количество исследователей. Среди них уместным будет упомянуть теории и положения известных мыслителей М. Кастельса [3], Д. Белла [1], Ф. Фукуямы [4] и других ученых. Не меньший исследовательский інтерес вызывают работы, не обладающие профессиональным уровнем соціально-філософской рефлексії, а носящие скорее популяризируючий («продвигающий», «модерирующий») или рекламно-прикладной (описательный) характер. Примером послужит книга «Влияние через соціальные сети» [2], в которой «рассказывается о возможностях использования популярных соціальных сетей для продвижения, поиска сторонников, влияния некоммерческих и коммерческих организаций». Также можно упомянуть размещенное в Інтернете електронное пособие «Секреты соціальной сети „вКонтакте“»: <http://book2.me/282-sekrety-socialnoy-seti-vkontakte.html>, которое в доступной форме разъясняет, «как сидеть вКонтакте и быть невидимым для друзей; как узнать ID страницы, если она закрыта; как стать богом контакта, получив много голосов, большой рейтинг и кучу друзей...».

Тематика отдаленного інформаційного взаємодієвства насущна и актуальна, поскольку позволяет охватить и отразить суть нынешнего общения и культурного взаи-

моторчества в процесі його щоденного, то єсть максимально сучасного становлення і трансформування, а стало бути відобразити ціннісні зсуви в світогляді і сприйнятті дійсності широким прошарком населення, залучених в процес мережних комунікацій.

Технологія мережного взаємодія демонструє створення домінуючої значимості індивідуально-креативних, інвестиційних, тимчасових, географічних, мовних і інших факторів, які впливають на формування інших об'єктів, структур, технологій, проєктів і т. п. Соціальна мережа, як породження саморозвиваючої системи Інтернет, є її похідним модусом, створеною самостійною структурою, впитавшою в себе специфіку і характеристики Глобальної мережі. Особливістю як всього Інтернету, так і технологій соціальних комунікацій є те, що вона розвивається непередбачуваним, трансформаційно-хаотичним способом, в якому ціннісно-содержательні елементи структуруються згідно з більшістю, сприяючи силою своєї масової включеності становленню і поширенню об'єкта, надаючи йому ціннісну значимість і вплив. Реальність формування Інтернет-пространства і мережних комунікацій, за словами М. Кастельса, «показала, що користувачі є її головними творцями, пристосовуючи її до власних потреб і системи цінностей, що в кінцевому підсумку призводить до трансформації самої технології» [3, с. 44]. Даліше стратегічне розв'язання описуваної системи можливо, як вважає М. Кастельс, тільки за умови «децентралізованої» концепції розвитку, за якої «все протоколи обміну даними і їх реалізації повинні бути

открытыми, распределенными и допускать возможность видоизменений» [3, с. 44]. Тем не менее, следует подметить, что описываемое выше ни в коем случае не умаляет современных потенциальных возможностей сети Интернет, при всей его технической «децентрализации», в формировании централизованного и управляемого социального мнения (политические, коммерческие Интернет-проекты и пр.). В указанном выше утверждении М. Кастельса речь идет именно о внутренней архитектуре Интернета, о его технологии функционирования и развития.

В книге «Влияние через социальные сети» виртуально-коммуникативная сеть характеризуется как «социальная структура, состоящая из групп узлов, которыми являются социальные группы, личности, индивидуумы. Одна из обычных черт социальных сетей — это система „друзей“ и „групп“» [2, с. 29]. Описываемая книга пропитана технологическим оптимизмом. В ней рассматриваются наиболее популярные на постсоветском пространстве социальные сети: «вКонтакте», «Одноклассники», «Facebook», «Twitter» и другие электронные социокommunikативные ресурсы. Одной из самых положительных характеристик социальных сетей, по мнению авторов книги, является то, что они многократно увеличивают возможности продвижения потребительских товаров и услуг. Этому способствует ряд факторов: «ежегодное увеличение бюджетов, выделяемых западными передовыми компаниями на продвижение через социальные сети; большое количество участников социальных сетей; возрастающая популярность социальных сетей, обошедшая все ресурсы и конкурирующая только с поисковиками; снижение активности пользователей на традиционных ресурсах» [2, с. 119]. Кни-

га изобилует немалым количеством методических советов и указаний по «раскручиванию», «продвижению» и «увеличению влияния» посредством социальных сетей. Следует сказать, что подобная литература является производным творением своего времени, той потребительской и глобализированной эпохи, в которой мы все на сегодняшний день пребываем. Она не в состоянии распознать и отразить процессы социального отчуждения и массового обезличивания, что и составляет, по мнению автора, суть проблемы отдаленного присутствия или симулирования диалога. Но также, справедливости ради, следует подметить, что прикладная стилистика подобных информационных источников совершенно не предусматривает системно-мировоззренческого анализа сетевых коммуникаций, что является, на наш взгляд, одними из особенностей и стратегий масскультурного развития в среде современных информационных технологий.

На сегодняшний день развитие сетевых социальных коммуникаций позволяет говорить о глобальном формировании феномена отдаленного присутствия, при котором массовая вовлеченность в коммуникативный обмен предоставляет возможность виртуального трансформирования собственной личности, симуляции индивидуальной истории, обмена псевдосимволами и знаками, имеющими рекламную, неподлинную значимость для субъектов отдаленного присутствия. При этом парадоксальность указанного феномена проявляется в том, что, находясь в отдалении друг от друга, субъекты виртуально-коммуникативного обмена как бы присутствуют в одном месте (коммуникативном перекресте, узле), противопоставляя реальному — виртуальное, истинному — иллюзорное, собственному и

личному — безлично-лицедейное. В экзистенциальном контексте отдаленность данного присутствия проявляется в размывании именно человеческого в общении, в невозможности «разговоров по душам», «без понуждения, как на духу» и т. п. Искренность и бескорыстность в виртуальном общении все более приобретают рудиментарный характер. Ценностным же лейтмотивом указанного взаимодействия все более становится ориентированность на выгоду и успех. Можно заявить о формировании нового электронного психотипа современного человека, сводящего весь коммуникативный процесс к приобретению тех или иных преимуществ.

Потоки сетевого информационного взаимодействия отталкиваются от внутренней аксиологии Интернет-пространства, некоей электронной субкультуры, мировоззренческие ориентиры которой подвергаются процессу неустанной трансформации, а технические возможности сетевой ретрансляции модернизируются и совершенствуются. Таким образом, описываемый механизм способствует формированию новой социальной структуры как совокупности индивидуумов или социальных групп отдаленного присутствия, активно вовлеченных в процесс обмена рекламными символами или копиями несуществующего, поддельного или фарисейно-неподлинного смысла, упорядочивающего и структурирующего психоэнергию глобального эгоцентризма. Эгоизм, я-направленность, пупизм становятся идейными компонентами формирующейся структуры. Отдаленное присутствие становится механизмом и технологией формирования и трансформации данной структуры.

Разворачивающиеся процессы, описанные выше, являются собой культурную особенность развития современной по-

стиндустріальної цивілізації. Некую специфіку і суттєву характеристику, вектор руху якої вже традиційно піддається не тільки критичному осмисленню, але і критиці як такої. Підтвердженням сказаного є немалий пласт літератури, вскриваючий тривожні тенденції маскультурного стандартизування, соціального відчуження, глобалізації як інструментарія інтеркультурної експансії розвинутих країн і т. д. Сама культура інтерпретації технологіко-цивілізаційного детермінізму, з однієї сторони, самоактуалізується і апологізує себе, з іншої, повністю впевнено протиставляє технологіям людини і грає з його підсвідомими апокаліптичними триволненнями. Фрагментарними і самотніми є ідеї біотехнологічної симфонії, при якій ресурсно-інтелектуальний потенціал нашої планети набуде новий загальносвітоглядний орієнтир — побудова глобальної соціальної гармонії на основі посттехнологічного прогресу. Приставка «пост-» в зазначеному контексті говорить скоріше не про прогресивних науково-технологічних евристичних, а про транскультурному переосмисленні людиною самої себе з наступним відходом від моделі конкурентно-анігіляційного суперництва цивілізацій і індивідуального «суперницького» світоощущення. Той моделі, яка і підвела сучасне людство до інтелектуального і інтуїтивного усвідомлення необхідності позитивної культурної трансформації з наступною переорієнтацією інтелектуально-ресурсного суспільного потенціалу на просування загальнолюдських інтересів.

Ітак, розвиток сучасних мережних комунікацій демонструє виникнення феномена віддалено-

го культурного співробітництва, некоего відсутнього присутства, що провокує, при всій видимій інтегративності, процеси соціального відчуження і масового обезличивання. Культура віртуально-комунікативного обміну обнажає фарисейні основи свого існування. В описуваному просторі неподлинність і симуляція діалогу являються субстанціональним содержанием віддаленого присутства. Сукупність багатомільйонної маси індивідів, залученої в процес мережової комунікації, утворює нову соціальну структуру акторів віддаленого інформаційного обміну. На сьогоднішній день назріває реальна необхідність філософського переосмислення і трансформації всієї сучасної постіндустріальної культури з переорієнтацією в напрямленні технологічного гуманоцентризму і відходом від конкурентно-потребительської парадигми.

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования / Дэниел Белл. — М. : Academia, 1999. — 956 с.
2. Влияние через социальные сети / [под общей ред. Е. Г. Алексеевой]. — М. : Фонд «ФОКУС-МЕДИА», 2010. — 200 с.
3. Кастельс М. Галактика Интернет: Размышление об Интернете, бизнесе и обществе / Мануэль Кастельс ; [пер. с англ. А. Матвеева под ред. В. Харитоновой]. — Екатеринбург : У-Фактория (при участии издательства гуманитарного ун-та), 2004. — 328 с. — (Серия «Академический бестселлер»).
4. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее. Последствия биотехнологической революции / Эсихиро Фрэнсис Фукуяма. — М. : Аст, 2004. — 349 с.